

УНИВЕРСАЛНОСТ НА ХРИСТИЯНСКАТА ЕТИКА

26. Десетте Божии заповеди -отношението между Бога и човека

Когато разглеждаме Десетте Божии заповеди, прави впечатление нещо много важно, което ще споменем, преди да се спрем на отделните заповеди:

1. Бог дава **лично** тези заповеди на Мойсей, а чрез него на еврейския народ и, разбира се, на всеки човек по света, който вярва в Него. А това означава, че така както Бог се обърна персонално към Мойсей тогава, така Той се обърща персонално и към **всеки един човек днес**. Това е и основен принцип на Библията като послание на Бога до човека - написаното в нея се отнася лично до този, който я чете. Да не забравяме, че за Бога не съществуват категориите „време“ и „пространство“ - Бог е вечен и вездесъщ. Библията е лично послание на Бога до всеки човек.

2. Бог използва личната форма „ти“, а не учтивото обръщение „Вие“. Защо? Това говори, на първо място, за близостта, която Бог иска да има с човека. Бог иска да скъси дистанцията между Себе Си и човека. Бог чувства човека близък.

3. Бог поема инициативата и дава напътствия, заповеди на човека. Коя е мотивацията на Бога? Отговорът е само един: **Защото Бог е създал човека по Свой образ и подобие, обича човека и желае да го предпази от някаква опасност, която човек не може да предвиди**. Бог иска да бъде в общение с него. Точно така, както майката се обърща към своето дете и казва: „Няма да пипаш електрическия контакт“; „Няма да си играеш с остър нож“; „Няма да се храниш с немити ръце“ и т.н. Защо прави майката това нещо? Отговорът е само един: защото майката е създала своето дете, то е част от нея, тя го обича и знае, че ако детето наруши нейната заповед, то изпада в голяма опасност, която не може да предвиди. И естествено, защото тя иска да бъде в общение с детето си.

4. Бог предава Своите заповеди в писмена и в словесна форма. Двата метода на комуникация се използват от Бога, за да се подчертае важноста на това, което Бог иска да ни каже, и на второ място - получателят на това послание да има гаранцията, че то е изпратено от Бога и всеки човек може да бъде този получател, ако има интерес към Бога.

5. Десетте заповеди представляват едно прекрасно обобщено и систематизирано изложение на основните нравствени ценности на човека, погледнати и предложени от перспективата на Бога. Те засягат и трите форми на практическо приложение на моралните ценности: отношението на човека към Бога, към другите човеци и към самия себе си.

Първата заповед: Аз съм Господ, Бог твой; да нямаш други богове освен Мене.

С тези думи Бог се представя на човека и му съобщава първото условие, за да съществува взаимоотношение, общение между Него и човека. А това условие е да не почитаме други богове освен Него. С това Бог ангажира една от най-силно развитите области на човешката психика: вродения стремеж на човека да търси

свръхестественото, склонността му да се привързва и идеализира одушевени или неодушевени обекти, както и слабостта му да практикува някоя придобита негативна изява на своя характер. Бог знае, че човек лесно може да злоупотреби с това свое качество, като се отклони от истинския Бог и започне да служи или, по-добре казано, да робува на измислени от него богове (слънце, луна, звезди, животни, самоизработени предмети и пр.), да идеализира или обоготворява личности (политически ръководители, диктатори, основатели на религии, хора, от които зависи съдбата му и пр.) или пък да служи на негативни изяви (пороци) на своя характер, които са ангажирали изцяло психофизичната му същност (алкохол, секс, власт и пр.).

Чрез тази първа заповед Бог иска да предпази човека от погрешен начин на мислене, от опасността да си изработи фалшива ценностна система, а оттук и до формиране на неправилен мироглед, който води до деградиране на отделната личност, на отделни социално-политически системи или на цели цивилизации.

Чрез тази заповед на човека се казва, че има само един-единствен Бог. И когато човек чуе и приеме тази истина, той няма право да търси други богове и да поставя каквото и да било друго като приоритет в своя живот.

Втората заповед: Не си прави кумир и никакво изображение на онова, що е горе на небето, що е долу на земята, и що е във водата под земята; не им се кланяй и не им служи.

Ако първата заповед се отнася до обекта на нашето богопочитание, то втората заповед засяга начина, по който да служим на Бога. Служението на един истински и свят Бог изисква то да ангажира цялостната душевна същност на личността (воля, ум, чувства). С тази заповед се казва на човека, че външните форми на богопочитание (ритуали, традиции, канони, изображения, богослужения, тайнства и т.н.) трябва да бъдат задължително свързани с волево-рационалния и емоционален потенциал на този, който практикува тези форми.

Чрез тази заповед Бог иска да предпази човека от лицемерна форма на богослужение, при която по атрактивен начин се ангажират и активират сетивните анализатори на човека, а умът му се отдава на сладострастни мечтания, кроежи на изгодни бизнес сделки или пък блуждае в света на ненавистничеството. За такива Бог на друго място казва: „Този народ се приближава към Мен с устата си..., а сърцето му стои далеч от Мене“.

Третата заповед: Не изговаряй напразно името на Господа, твоя Бог...

Името на дадена личност ние свързваме винаги с характера, делото и плодовете на тази личност. Името изявява същността на личността. С едно чувство произнасяме името „Хитлер“, с друго - името „Леонардо да Винчи“ и със съвсем друго в ство - името на близък и верен приятел или пък на нашата майка. Едва ли някой дръзнал да злослови името на родителя си или да се подиграва с него в неприлични компании!

След като ние сме повярвали в истинския Бог (първа заповед) и служим на Този Бог с цялата си душа и искреност (втора заповед), то съвсем естествено е да се отнасяме с уважение и уважение към това име (трета заповед).

Божие то име представлява Божието естество. Бог е свят и Неговото име е свято. А това означава, че когато човек словесно или мисловно се докосва до това име, той влиза в съприкосновение с Неговата същност. В този смисъл разбираме напълно великия учен Исак Нютон, който при произнасянето на името на Бога винаги си е свалял шапката.

Какво означава да изговаряме напразно името Божие? Отговор намираме в думите на един съвременен богослов: „Всякога, когато поведението ни не се съгласува с вярата ни или делата ни противоречат на това, което говорим, тогава ние безмълвно хулим и изговаряме Божието име напразно“. Мисля, че няма повече какво да се допълни...

Третата заповед е единствената, която има едно важно допълнение, или по-добре казано, то представлява втората част на тази заповед: „... защото Господ няма да остави ненаказан оногова, който изговаря името Му напразно“. Непонятно е защо това допълнение не фигурира в богословската литература, в рекламните религиозни книги, па дори и църковните календари, в които са отпечатани Божиите заповеди! Това допълнение показва колко е важна и строга тази заповед и каква отговорност носят онези, които не я спазват...

Четвъртата заповед: Помни съботния ден, за да го освещаваши; шест дни работи и върши в тях всичките си работи; а седмият ден е събота на Господа, твоя Бог. Да не вършиш в него никаква работа...

Има различни богословски мнения относно същността и съдържанието на тази заповед, както и нейното значение за християните, в сравнение с традиционнокulturните особености на евреите някога и днес. Най-важното послание на тази заповед се намира в първата дума, с която тя започва - „Помни“. С това Бог иска да каже, че човек трябва да помни, в този ден да си спомня онова, което Бог е сторил, т.е. всичко онова, което Той е сътворил за добро на човека. През шестте творчески дни Бог е създал видимия неодушевен и одушевен свят, а седмия ден - събота, което значи „почивка“, Бог си почива, благославяйки и освещавайки този ден. С други думи, това е ден на възпоменание и благодарност за всичко онова, което Бог е извършил за човека.

След идването на Исус Христос и извършеното от Него дело за спасението за спасението на хората се определя денят, в който Христос осъществява това спасение - денят на Неговото възкресение. Ето защо християните от най-ранни времена по повеление на апостолите са се събирали в първия ден на седмицата, т.е. неделя, който те нарекли ден на Бога (domenica). В този ден те извършвали тайнството „Евхаристия“ (причастие), общували духовно и възпоменавали спасителното дело на Господ Исус Христос. Така че неделният ден поема напълно същността и съдържанието на старозаветната събота, т.е. да си спомняме за най-великото дело, най-великото добро, което Исус Христос е сторил за хората - спасението.

Тази четвърта заповед ни приканва да се абстрахираме от делничните си професионални задължения, като посветим неделния ден на размисъл за Бога, добротворство към ближния и възстановяване на духовните и физически сили за предстоящите делнични дни на седмицата.

27. Десетте Божии заповеди -отношения между хората

Първите четири заповеди регулират отношението на човека към Бога - Божия авторитет (първата заповед), същността на богопочитанието (втората заповед), респект към Божието име (третата заповед), благодарност към всичко, което Бог е сторил за човека (четвъртата заповед).

Останалите шест Божии заповеди регулират социалните взаимоотношения на човека като част от обществото, в което живее: към роднините, към ближния, към семейството, към обществото, към властта, към самия себе си. Тези заповеди формират голяма част от ценностната система на християнската етика.

Петата заповед: Почитай баща си и майка си, за да ти бъде добре и за да живееш дълго на земята.

Неслучайно първата заповед в системата на социалните нравствени задължения засяга отношението към родителите. Защо това е така? Ето някои от основанията:

- Бог е определил родителите да представляват Неговия авторитет пред децата си. Ето защо моралният облик на родителя е най-важният и незаменим фактор за формирането на ценностната система в детето.
- Те са първите, които могат да запознаят децата с Бога или да не го сторят. В това се състои и огромната отговорност на родителите към децата.
- Те са връзката между поколенията, като по този начин трябва да осъществят прехода на културните, духовни, традиционни и нравствени ценности към следващите поколения.
- За да могат родителите да реализират тази огромна отговорност към децата, към Бога и към обществото, е абсолютно задължително децата да проявяват обич, послушание, уважение и почит към своите родители през целия им живот. В противен случай отговорността за разрива между поколенията се носи както от родителите, така и от децата.
- Чрез тази заповед Бог има предвид психологическата човешка слабост да се показва неуважение, непризнателност и безлюбие към тези, които са най-близо до нас - това са родителите и роднините. Средата, в която расте младото поколение, може да упражни огромно въздействие за разкъсване на връзката родител-дете (лоши приятели, политически и социални причини, секти и т.н.).
- Очевидно човешкото общество е имало предвид важността на тази заповед и я е обвързало с взаимни юридически задължения между родители и деца.
- Това е единствената Божия заповед от десетте заповеди, която обещава награда за тези, които я спазват. За послушанието на детето към своя родител Бог обещава добруване и дълголетие. Това е залегнало и в редица други световни религии.

Всичко споменато дотук е достатъчно основание и мотивация за изграждане и поддържане на здрави отношения между родители и деца, което е и предпоставка за просперитета на обществото, създаване на благонадеждна ценностна система и нейното предаване на следващи генерации.

Шестата заповед: Не убивай.

На първо място, тази заповед забранява физическото убийство както на друг човек, така и отнемане на своя собствен живот. Тази забрана се основава на факта, че човешкият живот е дар от Бога и този живот може да бъде отнет само от Онзи. Който го е дал. Разбира се, че тук се има предвид животът от неговото начало (зачатието) до неговия естествен край. Ето защо християнството разглежда аборта и евтаназията като убийство.

Всеобщо е мнението на тълкуватели и богослови, че тази заповед има много широко значение. Към нея се отнасят всички онези форми на негативно отношение към другите човеци: мисъл, поглед, думи, омраза, ярост, злоба, отмъщение, пренебрежение, жестокост и т.н. В Библията четем: „Който мрази брата си, е човекоубиец“. От психологическа гледна точка такова разглеждане на тази заповед е напълно основателно, защото всяко съзнателно физическо убийство е следствие на един верижен процес, който започва и се формира в мисловната сфера на човека, обхваща и парализира неговата воля, като впоследствие води до ефективна реализация на натрупаната негативна енергия. Да не забравяме, че енергията на омразата съсипва физически и психически другия човек, и затова е част от „духовното убийство“. В този смисъл „духовното убийство“ предшества физическото, поради което Библията еднакво осъжда и двете.

Тази заповед осъжда всички форми на пристрастяване към токсични и упойващи вещества, чрез които се отслабват и унищожават физиологичните и защитните функции на организма и които водят до преждевременно остаряване и смърт (цигарите, алкохолът, наркотичните вещества). Ето защо християнството разглежда тютюнопушенето, алкохолизма и наркоманията като посегателство върху собствения живот.

На последно място, тази заповед има предвид т.нар. „поръчково“ убийство, при което изпълнителят се явява като инструмент, изпълняващ волята на друг. И двамата се разглеждат от тази заповед като убийци. Класически пример в това отношение е цар Давид, както и всички онези, които под една или друга форма са причина за военен конфликт, водещ до масови човешки жертви.

Седмата заповед: Не прелюбодействай.

Чрез тази заповед на първо място се цели запазване целостта и светостта на брака и семейството. Християнството учи, че бракът е богоустановена институция, съюз, връзка между мъж и жена, които чрез Божието благословение и взаимната любов стават едно цяло или както Библията казва: „... и ще бъдат двамата една плът“. В това виждаме и значението, което се отдава на семейството като основна клетъчна структура на обществото. Поради това отклоненията (патологията) в целостта и

закономерността на тази структура водят преди всичко до разложение на обществото и, разбира се, до лични трагедии в продължение на поколения. Демографските световни институции отчитат през последните десетилетия застрашително западане на авторитета на семейството, изразяващо се в неговото прекъсване (разводи), както и заместването му със свободни хетеро- и хомосексуални съжителства. Християнството осъжда всичко това като нарушение на тази заповед, т.е. като грях.

Второ: Тази заповед обхваща всички форми на сексуални прояви и отношения преди и извън брака: флиртуване, „експериментални“ бракове, скрито полово удовлетворяване, самозадоволяване и перверзни, блудство, проституция, сводничество, еротични въображения и желания, страстолюбиви погледи, порнографска литература и филми, нецензурни и двусмислени изрази. Христос конкретизира същността на тази заповед, като казва: „... всеки, който поглежда на жена с пожелание, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си“. А за да подчертае колко е строга и важна тази заповед, Христос продължава с думите: „който напусне жена си не поради прелюбодеяние, той я прави да прелюбодейства; и който се ожени за напусната, той прелюбодейства“. Съгласно тези думи, разводът е позволен единствено поради прелюбодеяние на един от съпрузите. Всяка друга форма на прекъсване на брака християнството осъжда като прелюбодеяние, т.е. като грях.

А всичко това е така, защото при прелюбодеянието се злоупотребява с един свещен и красив дар, който Бог е дал на човека - дара на сливането на мъжа и жената, при което те стават едно цяло, осъществявайки по този начин плана на Твореца -продължението на човешкия род, пълната всеотдайност един на друг и радостта от любовта, която е генераторът на това единство.

Етимологичното значение на думата „прелюбодеяние“ изяснява точно същността на самото деяние, т.е. „нещо, което се извършва без любов“. А немската дума за това деяние (Ehebruch) е още по-категорична: „деяние, което унищожават брака“. Въздържането от извънбрачни сексуални взаимоотношения гарантира до много голяма степен предпазването на човека от опасните инфекциозни заболявания, предавани по полов път (трипер, сифилис, СПИН), както и от духовна и психологическа деградация на личността. Цели цивилизации са станали жертва на полов разврат. А да не говорим за състоянието на нещата днес, когато от този ценен сексуален дар хората са направили високопечеливаща индустрия (порнография, проституция и „свободна любов“), при която деградират и гинат човешки същества...

28. Десетте Божии заповеди -отношението на хората към обществения ред

Десетте заповеди тематично могат да бъдат разделени на следните три групи: първите четири регулират отношението на човека към Бога; втората група от три заповеди (5, 6, 7) регулират отношението на човека към себе си и към ближния; третата група заповеди (8, 9, 10) определят отношението на човека към обществото и властите.

Осмата заповед: Не кради.

Думите „кражба“ и „крада“ днес не са модерни и цивилизованият човек, както и юридическата система са ги заместили с безобидния израз „присвояване на чужда собственост“. Този израз далеч не отразява всичко онова, което Бог е искал да каже чрез двете думички „не кради“. Потвърждение на това са строгите наказания, които Бог определя за крадците. Но в случая с тази заповед Бог подхожда като един опитен хирург, който изрязва злокачествения тумор с едничката цел - да запази живота на целия организъм и възстанови неговото здраве.

Какво иска да каже Бог на човека с тази заповед?

Разбира се, че на първо място става дума да не се присвоява по насилствен или таен начин всичко онова, което не е наша собственост - като се започне от бруталните форми на кражба на чуждо имущество, премине се през рафинираните начини на присвояване на интелектуална, морална и духовна собственост и се стигне до многоетажието на съдебната, изпълнителната и законодателната сфера на властта, където думата „кражба“ е сполучливо заместена с особено популярния напоследък термин „корупция“. Последното не е нищо друго, освен „кражба по споразумение и с взаимна изгода за този, който краде и от този, от когото се краде“ - пострадавш при този вид кражба винаги е трета страна (държавата, фирмата, банката и т.н.).

В по-широк смисъл на думата кражбата включва редица съзнателни или несъзнателни действия, чрез които се ощетява отделна личност, институция, предприятие или държавата, като например укриване на дължими данъци, неплащане на митнически такси, незаконно или несправедливо налагане на глоби или плащания, с които се облагодетелства държавата, неизплащане на дължимата заплата на работника и т.н.

Преписването и подсказването като особено добре познати феномени сред учениците и студентите, както и плагиатството сред научните работници не са нищо друго, освен кражба на интелектуален труд. В случая тази кражба винаги е свързана и с лъжа, пострадаваща от която е не само третата страна в този процес - учителят или преподавателят, но особено този, който е „облагодетелстван“ от кражбата (ученикът, студентът или самият научен работник). Може би малцина знаят, че изнасилването е кражба на лична чест.

Времето като феномен е дар от Бога. Човек не е собственик на времето, а единствено има правото да разполага с него като с чужда собственост, която му е дадена без каквато и да било заслуга, като дар с определена ограниченост (70, 80 или 100 години). И оттук следва неумолимият въпрос: как човек използва този дар? Отговорът е само един: когато този дар се използва против волята на дарителя, Библията означава това като „кражба на време“. Светът гъмжи от такива крадци, които един ден ще трябва да отговарят пред Бога за времето, през което са живели на този свят.

От древен неизвестен автор са останали следните размишления, цитирани в съкращение:

Едно заможна провинциално семейство изпраща сина си в големия град да продължи средното си образование. Младежът попада в лоша среда, отдава се на лек живот и пиянство. Не посещава училище и през всичките четири години лъже родителите си. Заразен със сифилис, тежко болен и отчаян, той се връща при родителите си... И авторът завършва: „този негоден син открадна времето, което му беше дарено,

злоупотребявайки с доверието на своите родители. Преждевременната му кончина остави дълбока тъга в тях".

Деветата заповед: Не лъжесвидетелствай против ближния си.

Чрез тази заповед Бог ангажира една особено съществена част от поведението и отношението на човека към себе си и към останалите хора - зачитане на собственото достойнство и това на другите. Феноменът „лъжа“ е проникнал дълбоко в човешката психика и е станал почти съставна част в манталитета на мислене, като за мнозина лъжата определя ежедневно поведение. Дистанцията между „истината“ и „лъжата“ е така скъсена, че във взаимоотношенията между хората, а и лично към самите нас се използва т.нар. „благородна“ лъжа като еквивалент или дори като синоним на истината. Не е случайно, че при първия контакт на сатаната с човека в Едемската градина разговорът започва с лъжа. Оттогава до днес това ескалира, добива невероятни форми на изява, като инфилтрира всички сфери на човешкото битие. Затова Библията нарича сатаната „баща на лъжата“.

Не е случайно, че именно лъжата е показател за липса на лично достойнство и за незачитане достойнството на другите. Лъжата не е само това. Тя е и показател за липса на доверие. Народната мъдрост има пълно право, като казва: „Доверието се гради от 99 истини, а се руши само с една лъжа...“. Спомнете си приказката за лъжливото овчарче.

На трето място, не е случайно, че самозалъгването е един от най-силните инструменти за успокояване съвестта, базирано на порочното правило, че когато „една лъжа се повтори няколко пъти, тя става истина“.

И накрая Библията е категорична: „Уста, която лъже, си навлича смърт“.

Всичко това показва, че лъжата е залегнала дълбоко в човешката психика и е станала част от поведението на човека. От друга страна, човек осъзнава, че лъжата е нещо неестествено за неговата същност. Израз на това е разпространената мъдрост: На лъжата краката са къси“.

Ето защо Бог разглежда в тази заповед лъжесвидетелството с всички негови проявления (лъжа, клевета, клюкарство, одумвания, преувеличения, разпространение на неверни слухове, извращение на истината и т.н.) като изключително важна пречка за хармонични взаимоотношения между Него и човека. Или с други думи, не е възможно човек, който лъже, в същото време да си мисли, че изпълнява Божията воля, по простата причина, че вярата в Бога и лъжата са две несъвместими неща.

Длъжни сме да споменем, че Библията не прави разлика между „голяма“ и „малка“ лъжа. Дали някой ще излъже, казвайки на съпругата си да го прикрие, когато звънне телефонът, или някой висш политик ще измами и ще насочи съдбата на една държава по друг път - пред Бога и двете имат същата стойност - те се определят като лъжа, т.е. грях.

Десетата заповед: Не пожелавай дома на ближния си; не пожелавай жена/та на ближния си; нито нивата му; нито роба му, ни робинята му, ни вола му, ни оселаму, нито някакъв негов добитък - нищо, което е на ближния ти.

Последната заповед притежава една специфична особеност, която я отличава от всички останали девет заповеди. Тази особеност е скрита в думата „не пожелавай“. Гражданското законодателство не осъжда никого, когато стане дума за „пожелаване“. Всеки може да си пожелава каквото му хрумне и няма да бъде осъден за това. Съдът осъжда някого само когато убие, открадне или излъже. Божието законодателство обаче обхваща и вътрешния цялостен душевен живот на човека, т.е. там, където се зараждат лъжата, убийството, кражбата, прелюбодеянието. Така тази заповед определя голямата разлика между законодателството на Бога и човешкото законодателство - първото има протективен характер, а второто борави само с последствията, първото предпазва от грях и престъпление, а второто осъжда извършения грях.

Чрез тази заповед Бог разбулва и изкарва на показ скритата, невидимата част на нашия душевен мир, която човек умело и съзнателно крие от света, а дори и от самия себе си. Но Божието око прониква в дълбоките кътчета на човешкото сърце. Библията казва: „И няма създание, което да не е явно пред Бога; но всичко е голо и разкрито пред очите на Този, пред Когото ще трябва да отговаряме“. Бог вижда човека такъв, какъвто той е в действителност, и чрез тази заповед иска да го предпази от опасностите, на които непрекъснато е изложен.

Целият мисловен, емоционален и волеви свят на човека е известен на Бога. Тайните, които ние си въобразяваме, че никой не знае, са известни на Бога по-добре, отколкото на самите нас. Защо това е така? Целта е една-единствена: Бог иска да ни предпази от нещо, което ние не можем да предвидим. Освен това Бог ни предупреждава: „Защото няма нищо скрито, което да не се открие, и тайно, което да не се узнае“.

Като заключение на темата за Десетте Божии заповеди ще цитирам думите на един мой учител, който казваше: „Ако хората биха спазвали тези заповеди, то нямаше да има нужда от катинари и ключове, от полиция и съдилища, от затвори и възпитателни домове, от пазачи и бодигардове, от войни и атентати; тогава хората нямаше да живеят в страх за децата си, имуществото си и живота си. Ако биха се спазвали Десетте Божии заповеди, то доверието, взаимната обич и отговорността пред Бога ще бъдат основната мотивация в общението между хората“.

Разбира се, че Божиите заповеди може да се спазват, но може и да не се спазват. По този въпрос не може да има друг коментар, освен това, което казва Библията: „Весели се в младостта си, момко, и сърцето ти да вкува радост през дните на твоята младост; и ходи там, където ти сърце тегли и дето ти очи видят; само знай, че за всичко това Бог ще те изведе на съд“.

29. Богооткробеност на християнската етика

Психологията учи, че комуникацията между две личности (обект и субект) може да се осъществи по три различни начина:

1. На първо място когато тези две личности директно комуникират, като имат общение помежду си, обменяйки всичко онова, което ги вълнува. Това е естествената и най-съвършената форма на комуникация.

2. Когато комуникацията се осъществява чрез посредник. Това е трето лице, което получава информация от едната личност (обекта) и съответно я предава на втората личност (субекта). Тази междуличностна комуникация се налага и в случаите, когато между двете личности е настъпил разрыв във взаимоотношенията им, трудно се осъществява връзката между тях или просто тя е невъзможна.

3. Третият начин на взаимоотношения е чрез заповеди (законали), които едната личност (обектът) издава, а другата личност (субектът) чрез изпълнението или неизпълнението им индиректно комуникира или напълно се дистанцира от обекта.

Взаимоотношенията между Бога (обект) и човека (субект) са подчинени на тези психологически закономерности. Библията учи, че когато Бог е създал човека, между тях е съществувала първата форма на комуникация, т.е. между тях е имало директна, лична форма на общение - това е времето, когато Адам и Ева са живели в Едемската градина. След грехопадението и дистанцирането на човека от Него Бог му предлага другите две форми на взаимоотношения - чрез посредници (това са духовно въздигнати личности; светци; пророци) и чрез Своите заповеди, които Бог е дал на хората. Такава е била формата на взаимоотношения между Бога и човека през целия старозаветен период от еврейската история, т.е. до идването на Христос. Огромната част от човечеството през този период не приема тези заповеди, напълно се дистанцира от Бога, прекъсва връзката, комуникацията с Него и естествено отрича Неговото съществуване. По този начин се е формирал езическият свят, който сам си е създал свои божества, като се е отдалечил напълно от истинското богопочитание.

Божии заповеди - основа на християнската етика

И тъй Божиите заповеди не са нищо друго освен форма, средство за общение (на комуникация) между две личности: между Бога, като обект, Който дава тези заповеди, и човека, като субект, който има пълната свобода да ги изпълнява и да бъде в близост до Бога или пък да ги отхвърли и да се отдалечи от Него. Ето един прост пример: Бог казва: „Не лъжи“. С други думи, Бог иска да каже: „Не лъжи! Това е условие, за да имаме общение един с друг, да имаме комуникация един с друг. Ако лъжеш, то не е възможно да съществува между нас взаимоотношение“. Заповедите (законали) могат да се разглеждат още като форма на откровение на Бога към човека, чрез което човек научава повече за същността на Бога. Можем още да кажем, че Божиите заповеди са своеобразна форма на договор, който Бог предлага на човека и който той има свободата да приеме, подпише и изпълнява или да го отхвърли.

Така че нормата на поведение определя степента, качеството и характера на общението и взаимоотношенията между две личности.

Христос казва: „Ако ме обичате, опазете Моите заповеди“. Т.е. ако искаме да имаме общение, комуникация с Христос, ние трябва да изпълняваме Неговите заповеди. На тази закономерност са напълно подчинени нормите на поведение в рамките на семейството, както и тези в юридическата и социалната сфера на обществения живот.

Християнската етика - система от ценности, дадени от Бога

Християнската етика е норма на поведение на човека на първо място към Бога и произтичащите от това норми на поведение към себе си, към останалите хора, към социалните и юридическите институции, както и към околната среда, в която човек живее. Тя представлява система от ценности, дадени от Бога. Това определя божествения произход, същност и характер на християнската етика. Бог е дал заповеди, закони (ценности), които трябва да определят нормите на поведение на човека, а нормата на поведение е същността на християнската етика. Така че християнската етика не е човешко дело, тя има богооткровен характер. Нейният източник е Бог, нейното съдържание са Божиите заповеди, нейната цел е общението, комуникацията с Бога.

Какво означава фактът, че християнската етика е богооткривена?

Първо, това означава, че Бог, в лицето на Богочовека Иисус Христос, дойде на земята, изяви Своята воля и даде на хората система от норми на поведение, които са същността на християнската етика.

На второ място, че Библията е написаното послание (писмо) на Бога към хората. Тя е Божия книга. В нея Бог дава нормите на поведение на човека. Като такава Библията има личностен, персонален характер: това, което Бог пише в нея, се отнася лично до отделния човек, лично до мен и до вас. Така че, когато четем Библията, винаги трябва да я четем с дълбокото убеждение, че Бог лично ни говори чрез написаното в нея.

Ето защо в настоящото пособие „Християнската етика“ ние подробно се занимаваме с теми като „Личността и делото на Иисус Христос“, „Доказателства за съществуването на Бога“ и „Достоверността на Библията в светлината на науката и личната опитност“. За да вярва човек в нещо или пък да върши нещо, той трябва да има пълната увереност в правотата и достоверността на това, в което вярва. А в случая се отнася за вяра, която определя начина на мислене и нормите на поведение на човека. Всичко това обаче няма стойност, ако не вярваме в Бога и не приемем Неговото Слово - Библията, като фундамент, определящ нормите на поведение в личния ни живот. Ето защо не е възможно съществуването на християнска етика без вярата в Бога. Библията учи, че вярата в Бога предхожда делата. Богоугодните дела са плод на вярата в Бога. Вяра и дела като християнски добродетели са неделими.

Психологията потвърждава също този библейски принцип. Тя подрежда мисловно-дейтелната дейност на човека в следния ред: информация (знание)-мотивация-увереност-действие-резултат-преценка-предаване на знание и опитност. Действието предхожда „мисълта“ при други биологични видове (животинския свят), където водещият принцип на поведение е инстинктът и рефлексът. При човека това не би трябвало да е така.

На трето място богооткривеният характер на християнската етика означава приемането на един авторитет. С този авторитет човек може да се съобразява и координира цялостния си мисловно-волеви и емоционален потенциал, от една страна, и своите практически действия и поведение в ежедневието, от друга. **За християните този Авторитет е Иисус Христос.**

Християнската етика формира смисъла и целта на живота

За разлика от всички останали учебни дисциплини (история, математика и пр.) и клонове на човешкото познание християнската етика като начин на мислене и форма на поведение структурира ценностната система на човека и по този начин определя смисъла и целта на неговия живот. Бог е създал и упълномощил специална институция, която приема, съхранява, разяснява и предава на човеците Неговата воля и Неговите заповеди и съответно моралните ценности на християнството. Това е Църквата.